

дитини (в кімнаті – куток природи; на ділянці – город, квітник, сад, куточок лісу, екологічну стежину тощо).

Комунікативний компонент передбачає уміння встановлювати і розвивати педагогічно доцільні взаємини з дітьми і їхніми батьками, колегами по роботі.

Для сучасного педагога важливою рисою є вміння встановлювати взаємини і будувати спілкування з вихованцями на засадах співробітництва, максимальної демократизації. Даний компонент передбачає безумовну рівність дорослого і дитини в праві на повагу, довір'я, взаємну вимогливість у практичній природо-пізнавальній діяльності.

Отже, для успішної діяльності у сфері «Природа» вихователь дошкільного закладу повинен володіти певною сукупністю знань, умінь, виховувати в собі позитивні особистісні якості. Єдність і взаємодія їх є передумовою ефективного реалізації професійних функцій вихователя дошкільного закладу.

Література

1. Єрмаков І. Життєва компетентність особистості : від теорії до практики : наук.-метод. зб. / І. Єрмаков, Н. Сохань. – Запоріжжя : ЦентрІон, 2005. – 640 с.
2. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої Освіти./ За загальною редакцією В.Д.Шинкарука, Заступника Міністра освіти і науки України. – К., 2008. – Режим доступу : http://www.dut.edu.ua/uploads/1_891_74278486.pdf
3. Савченко О.Я. Цілі й цінності реформування сучасної освіти / О.Я.савченко // Шлях освіти. – 1996. – № 1. – С. 20-23.
4. Хоружа Л. Л. Компетентнісний підхід в освіті: ретроспективний погляд на розвиток ідеї / Л. Л. Хоружа // Педагогічна освіта : теорія і практика : збірник наукових праць – К. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2007. – № 7. – (Серія "Психологія. Педагогіка"). – 202 с.

УДК 37.01: 378.048.2

Глодян Мирослава Іванівна, магістр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет
Науковий керівник - канд. пед. наук, доцент Добош О. М.

ПРОФЕСІЙНА РЕФЛЕКСІЯ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

В сучасних умовах освіта набуває значення основного чинника соціалізації людини, що суттєво обумовлює соціально-індивідуальний розвиток особистості на всіх вікових етапах її життєдіяльності. Ключовою характеристикою ефективного освіти стає її безперервність. У «Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття) серед принципів її реалізації зазначено, що безперервна освіта «відкриває можливість для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, досягнення цілісності й наступності у навчанні та вихованні, перетворення отримання освіти на процес, що триває впродовж усього життя людини» [1].

У структурі безперервної освіти важливою ланкою є післядипломна освіта. Післядипломна освіта – це система навчання й розвитку фахівців із вищою освітою, що спрямована на приведення їхнього професійного рівня у відповідність до світових стандартів, вимог часу, індивідуально-особистісних та виробничих потреб; удосконалення наукового й загальнокультурного потенціалу особистості, що реалізується через діяльність спеціалізованих державних або приватних навчальних закладів і засобами самоосвіти й керується державними стандартами відповідно до фаху певних рівнів кваліфікації згідно з вимогами суспільно-економічного та науково-технічного прогресу.

В умовах нестабільного положення людини у світі, що змінюється, високої конкуренції на ринку праці актуалізується проблема соціально-педагогічного характеру, яка полягає в задоволенні соціально-освітньої потреби людини в знанні рефлексивних механізмів мислення та діяльності як залого професійної та життєвої успішності. Тому така галузь професійної освіти, як післядипломна, з метою задоволення цієї потреби людини потребує дослідження ефективності професійної рефлексії [2].

Проблема вдосконалення змісту післядипломної педагогічної освіти постійно перебуває в центрі уваги педагогів – теоретиків і практиків. Вона досліджувалась у різних аспектах: професіографічному (І.А.Зязюн, О.М.Пехота, Л.П.Пуховська, В.О.Сластьонін, А.М.Старєва); діяльнісному (Ю.К.Бабанський, В.І.Бондар, В.І. Маслов, Т.І.Сущенко); історичному (О.Л.Капченко, С.В.Крисюк, Л.Є.Сігаєва); психолого-педагогічному (О.І.Бондарчук, М.В.Гриньова, В.Ф.Паламарчук, В.А.°Семиченко), управлінському (Л.І.Даниленко, Г.В.Єльнікова, В.С.Пікельна, А.І.Чміль) та ін. Проблемою розвитку професійної рефлексії фахівців займалися науковці Г.Бізяєва, Н.Гавриш, А.Гурєєв, Ю.Кулюткін, Л.Кунаковська, В.Курочкіна, А. Маркова, В. Метасва, І.Мушкіна, С. Писаренко, Н. Пов'якель, Т. Савінкова, Г. Сухобська, Є.Чорний.

Висококваліфікований вихователь дошкільного закладу повинен володіти професійною компетентністю. Під професійною компетентністю ми розуміємо сукупність професійних знань, умінь та навичок, здобутих в процесі спеціального профільного навчання і безпосередньо під час виробничо-педагогічної практики; наявність професійної самосвідомості, професійної ерудиції, кругозору та адекватної самооцінки. Не менш важливим аспектом професійної педагогічної компетентності є мотиваційна сфера особистості, професійно значущі якості особистості та зростання професійної педагогічної майстерності, елементами якої можна вважати творчий, нетрадиційний підхід у вирішенні професійних завдань, інтелектуальну лабільність, вміння орієнтуватися в нестандартних ситуаціях.

Ефективним способом розвитку вищезазначених аспектів, а відповідно, і способом формування професійної педагогічної компетентності вважається використання рефлексивного підходу, який передбачає здатність до педагогічної рефлексії. Цей підхід набув широкого поширення в системі зарубіжної професійної освіти, особливо для педагогів-практиків, як можливість безперервної освіти, вдосконалення професійної педагогічної майстерності, ерудиції та кругозору, а також розвитку критичного мислення та адекватної оцінки власної професійно-педагогічної діяльності.

Проблема розвитку рефлексії є однією з ключових в психології та педагогіці. Вивчення структури рефлексії, динаміки її розвитку представляє великий інтерес як у теоретичному, так і практичному плані, оскільки дозволяє наблизитися до розуміння механізмів формування особистості. Рефлексію розглядають як один із механізмів саморегуляції педагога. Рефлексія притаманна тільки людині.

Рефлексивно думати для педагога означає: спочатку спробувати зрозуміти, ким є людина - дитина. Потім уявити, якими можуть бути перспективи його розвитку. Важливо підкреслити, що у свідомості педагога рефлексивно відображається не тільки дитина, але і дії, які вихователь робить по відношенню до нього. Панораму рефлексії педагога складають також умови, на тлі яких відбувається його взаємодія з дитиною, почуття і переживання, що супроводжують цей процес.

Рефлексія традиційно розглядається в психології як найвищий рівень розвитку свідомості, і в той же час як умова, яка забезпечує активність, цілісність людини. У здатності до рефлексії знаходить своє найвище виявлення, на думку В. Слободчикова та Є. Ісаєва, природа людської суб'єктності. Рефлексія дозволяє побудувати ставлення до себе як до іншого, і тим самим створити іншу форму свого буття, іншу форму самоздійснення і самотворчості (С. Рубінштейн, М. Мамардашвілі, В. Зінченко). Вираженням самоздійснення виступає цілісність людини. Становлення цілісності людини визначається його здатністю до самоуправління, інакше рівнем розвитку його суб'єктності [3]. У філософському плані суб'єктність виступає як умова здійснення людського способу буття, коли буття не протистоїть людині як об'єкт суб'єкту, а включає в себе людину як внутрішню необхідність свого існування та розвитку [3].

Інший аспект професійної рефлексії педагога звернений до нього самого як суб'єкта діяльності. Як відомо, вихователь стає професіоналом завдяки своїм знанням, практичного досвіду, навчаючись на прикладі більш досвідчених колег. На думку Я.Смірної,

професійна рефлексія як механізм неперервного професійного зростання вихователя дошкільного навчального закладу є процесом пошуку способу, засобу мінімізації суперечності, яка виникла між зазваною потребою, усвідомленою можливістю її задоволення та наявними особистісними смислами.

Здатність зайняти дослідницьку позицію по відношенню до своєї практичної діяльності та до самого себе, засновану на рефлексивних властивостях свідомості, може служити критерієм у визначенні рівня професіоналізму педагога. Рівень сформованості рефлексивних вмінь визначає здатність вихователя дошкільного навчального закладу здійснювати рефлексивну діяльність, інакше здатність здійснювати рефлексивну діяльність вихователями дошкільних навчальних закладів трактують (Я.Смірнова) як володіння ними всіма компонентами цієї діяльності на достатньо високому рівні.

Педагогічна рефлексія відіграє важливу роль у професійному розвитку педагога, який здійснюється у двох напрямках: професійному та особистісному. Професійне зростання – це кількісна характеристика, що припускає високу професійну кваліфікацію, розвинені професійні вміння, включаючи прийняття рішень, планування, алгоритми вирішення проблемних ситуацій, тобто все те, що веде до отримання високих результатів у професійній діяльності. Як правило, під професійним зростанням розуміється професійна підготовка: освіта та підвищення кваліфікації. Особистісне зростання - це якісна характеристика педагога як об'єкта професійної діяльності, що передбачає розвиток таких професійно значущих якостей, як мотивація, творчість, система цінностей тощо. Особистісний розвиток дає стимул для професійного зростання через більш глибоке розуміння дидактичних і методичних принципів, що в сукупності являє собою досвід педагогічної діяльності. У свою чергу зміни в професійній діяльності незмінно супроводжуються змінами в особистості педагога внаслідок критичного осмислення та рефлексивного переосмислення своїх переконань, життєвих цінностей, набутого досвіду. Вдаючись до рефлексії, педагог аналізує набутий досвід, робить висновки і будує плани на майбутнє.

Таким чином, професійна рефлексія як інструмент неперервного професійного зростання вихователя дошкільного навчального закладу являє собою процес пошуку способу, засобу мінімізації суперечності, яка виникла між зазваною потребою, усвідомленою можливістю її задоволення та наявними особистісними смислами. Здійснення професійної рефлексії вихователями дошкільних навчальних закладів є умовою, інструментом та механізмом їхнього особистісно-професійного розвитку.

Література

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.) // Освіта. – 1993. – №44-46. – С. 2-15.
2. Метасева В.А. Развитие профессиональной рефлексии в последипломном образовании: методология, теория, практика : дис....доктора пед. наук : 13.00.08 / Метасева Валентина Александровна. – Екатеринбург, 2006. – 357с.
3. Смірнова Я. В. Професійна рефлексія, її сутність та компонентна структура / Яна Смірнова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. - Луганськ, 2013. - № 5 (264), Ч. II. – С. 68-74.

УДК 378.147.88:373.311.3

Говдош Альона Василівна, магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет
Науковий керівник – д-р. пед. наук, професор Староста В. І.

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Педагогічний досвід майбутній учитель може набути у процесі аудиторного навчання тільки частково. Тому виникає проблема наближення навчальної діяльності до професійної, що досягається проведенням відповідних педагогічних практик студентів. Саме ж удосконалення навчально-виховного процесу під час практики зумовлене, насамперед,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>